

«ОСВІТНІ ІНОВАЦІЇ: ВИКЛИКИ 2020»

Збірник наукових есе учасників стажування

Гуйттінен, Фінляндія
2020

Освітні іновачії: виклики 2020. Збірник наукових есе учасників стажування “Особливості фінської системи освіти” (Фінляндія, Гуйтіннен, 25.05 – 12.06 2020) / Західно-Фінляндський Коледж, віділ освіти мерії м. Гуйтіннен, польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» – Гуйтіннен 2020 – 54 ст.

Під редакцією:

ПАТОВ М., Західно-Фінляндський Коледж, Фінляндія

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування “Особливості фінської системи освіти”, організованого Західно-Фінляндським Коледжем спільно із польсько-українською фундацією «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» за підтримки віділу освіти мерії м. Гуйтіннен.

У збірнику розглядаються основні проблеми сучасних освітніх систем у Фінляндії та Україні; опанування проектного підходу в організації навчального процесу у закладах освіти та підвищення рівня кваліфікації фахівців на основі кращих міжнародних практик та іновачій щодо інклюзивного навчання.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	5
<i>Bondar O.V.</i> FINLAND AT THE CUTTING EDGE OF EDUCATION WORLDWIDE	6
<i>Куц Л.В.</i> ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	8
<i>Малєєва О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ СИСТЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	12
<i>Насонова Л. Г.</i> ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ	16
<i>Ремех Т.О.</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	20
<i>Богяну К. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ	24
<i>Савенкова Н. А.</i> ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ВИКЛИКИ 2020	28
<i>Ростока М. Л.</i> <i>Черевичний Г. С.</i> ФІНСЬКИЙ ДОСВІД ЛОЯЛЬНОСТІ ЯК АДАПТИВНИЙ КОНТЕКСТ ВИПЕРЕДЖАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ	32
<i>Рильцева В.І.</i> ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ВИКЛИКИ 2020	38

Кадикова О.І.

Ринчак П.І.

**СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ, ЯК
СУЧАСНА ПАРАДИГМА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН**

41

.Волкова Я.В

**ВЗАЄМОДІЯ В СИСТЕМІ «ПЕДАГОГ – БАТЬКИ -
ДИТИНИ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ: УКРАЇНСЬКИЙ І
ФІНСЬКИЙ ДОСВІД**

45

Дубік В.М.

Думанський О.В.

Потапський П.В.

**ІННОВАЦІЙНІ КРОКИ ПОКРАЩЕННЯ АГРАРНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

50

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ
НА ВЕБСТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА
ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ**

54

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Західно-Фінляндський Коледж – один із найстаріших ЗВО Фінляндії заснований у 1890 році. Місія Західно-Фінляндського Коледжу полягає у підтримці студентів в досягненні особистих, культурних та освітніх цілей у відповідності до принципів безперервного навчання та інтернаціоналізації освіти.

Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Bondar O.V.

English teacher of Kremenchuk M. H. Nelen lyceum №17 «Vybir»

Kremenchuk city council Poltava region

FINLAND AT THE CUTTING EDGE OF EDUCATION WORLDWIDE

How to build one of the most effective educational systems in the world which corresponds to the modern global challenges? Equal access, highly qualified teachers and focus on long-life learning are the crucial keys to Finland's educational success.

Finland started its slow but steady and highly efficient education reform 50 years ago. According to Simon Sinek, a British-American author and motivational speaker, whose TED Talks speech has more than 40 million (almost 8 times more than the population of Finland) views there is a concept of the Golden Circle which consists of 3 parts: Why, How and What; where Why lies at the core of any start, any choice, any business, everything [2]. And Finland definitely found its WHY by prioritizing well-being of each member of the society and by choosing evolution rather than revolution [1].

One of the basic principles of Finnish education is that it is free at all levels. High-quality education is guaranteed to everyone irrespective of their socio-economic status or linguistic and cultural background. The learning gap between the weakest and the strongest students is one of the narrowest in the world. No tuition fees, free nutritious school meals, transportation for students living farther from schools, modern facilities and smart learning environment.

Significantly, teachers in Finland are trusted professionals particularly valued by the society. The University of Helsinki places in the 50-100 range in nearly all of the most important rankings among the best universities in the world [3]. All Finnish teachers hold a Master's Degree and only the most suitable candidates are selected for training. Teaching is a really popular profession. Finnish teachers are satisfied

with their jobs and salaries. In terms of working conditions minimum teaching time is one of the lowest internationally. They have freedom to choose learning materials and teaching methods, participate in defining local curriculum. There are no national examinations in compulsory education, no school inspections at any level but focus on constant professional development.

Lifelong learning is notably encouraged and enabled in Finland. It is the national policy and, importantly, it is maximally flexible to enable adults to study alongside work and supporting their family needs. More than 50% of adults participate in adult education yearly.

To stay at the cutting edge of education worldwide Finnish system is keeping up with changes and challenges of the world of today: innovative approach to teaching and learning, self-evaluation instead of competition and standardized tests, high level of inclusive education, successful previous experience in adult distance learning, interdisciplinary learning across subjects developing vital 21st century skills (critical thinking, creativity, collaboration, communication, flexibility, social skills, information, media and technology literacy) which help the students feel comfortable and succeed in the lightning pace of modern life and job market.

After the first PISA (Programme for International Student Assessment) results in 2001 and its consistent top ranking in all PISA assessments over the past two decades Finnish education has been experiencing considerable appreciation and recognition worldwide. In 2018 the Agreement between the governments of Ukraine and Finland was ratified according to the implementing of “Finnish Support for the Ukrainian School Reform” project aiming teacher professional development, education promotion and creating an up-to-date educational environment. Since 2012 an NGO Institute of International Academic and Scientific Cooperation (IIASC) has played a tremendous role in creating and realization of traineeships for Ukrainian education staff development based on innovation technologies and best European experience including Finnish one.

Of course, the government policy, any country's economy, nation's mentality and the quality of education are closely interrelated. Educational system in Ukraine has also got a wealth of its own advantages to be proud of. Unfortunately, most often we can speak about local success rather than nationwide. We have a long road ahead but Ukrainian education is definitely on the way of positive development.

REFERENCES:

1. Finland educational model. ULR: <https://www.ccefinland.org/finland-education-model-c1yvm> (retrieved 11.06.2020)
2. Sinek S. How great leaders inspire action. ULR: https://www.ted.com/talks/simon_sinek_how_great_leaders_inspire_action (retrieved 10.06.2020)
3. Success in university rankings. ULR: <https://www.helsinki.fi/en/university/success-in-university-rankings> (retrieved 11.06.2020)

Куц Л.В.

*д.м.н., доц. каф. сімейної медицини з курсом дерматовенерології
медичного інституту СумДУ*

ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

Інтереси національного капіталу, роботодавців - отримати кваліфікованих фахівців з вищою освітою і працівників широкого профілю, які вміють швидко навчатися, готових швидко адаптуватися до нових умов праці, змінювати технології. При цьому бізнес готовий витратити значні кошти на

перепідготовку співробітників в рамках конкретних кваліфікацій, але абсолютно не готовий фінансувати багаторічне навчання професії, яка може бути освоєна за кілька місяців. [2]

Виклики - соціальні подразники :

- I. Школа перевантажує дітей знаннями, затребуваність яких сумнівна. У той же час школа не навчає корисним умінням (в тому числі соціальних компетенцій, пошуку та оцінки інформації) і слабо впливає на формування цінностей.
- II. «Навіщо така кількість студентів? Ніхто не хоче працювати руками ».
- III. У країні вкрай слабка підготовка кваліфікованих виконавців. ПТУ і технікуми в своїй масі не дають сучасних кваліфікацій.
- IV. В вищій школі майже не має інновацій та інноваторів. [1]

Світові тенденції розвитку визначається чотирма стратегічними індикаторами: освіта протягом життя і мобільність; якість і ефективність; справедливість і активна громадянська позиція; інновації, здатність до творчості та підприємництва. [3]

Сучасний світ ставить перед освітою нові завдання. «Цифра» з одного боку, допомагає їх вирішувати, з іншого - створює нові виклики. Державі, ІТ-компаніям і педагогічному співтовариству належить разом формувати нові методики навчання, шукати оптимальний баланс цифрової і класичної освіти. Які завдання сьогодні стоять перед експертами?

1. Удосконалювати освітній контент Освітній контент вимагає регулярного оновлення. Потрібно актуалізувати дані, інтегрувати нові освітні стандарти і методики, адаптувати матеріали під потреби вчителів і учнів. При цьому оновлення паперових підручників - справа довга. Потрібно не тільки видати нову версію, але і пройти ліцензування, доставити книги в школи.

Вносити зміни в цифрові ресурси простіше. Крім того, експертам легше допрацьовувати матеріали завдяки великим даними.

2 Підвищувати пізнавальну мотивацію учнів.

Інтерес до навчання важливо підвищувати не за допомогою зовнішньої мотивації, а за рахунок внутрішньої. Нам варто мотивувати школярів, студентів розвиватися і пізнавати нове, а не зазубрювати напам'ять підручник заради високого бала.

Сьогодні діти звикли отримувати від онлайн-середовища контент з ігрової складової, яка як раз будується на зовнішньої мотивації: нагороди, рейтингах і так далі. Але не варто дублювати в освіті то, що працює в сфері розваг. У навчанні дитина повинна змагатися в першу чергу сам з собою і бути націлений на співпрацю з іншими - тобто прагнути поліпшити власні результати, а не обійти однокласників в рейтингу. [5]

3. Розвивати функціональну грамотність школярів Сучасна освіта повинна навчити дитину застосовувати знання в реальному житті. Для цього потрібно розвивати функціональну грамотність, вчити аналізувати текст, працювати з математичною і будь-який іншою інформацією, використовувати свої знання для вирішення прикладних завдань. Тут у «цифри» є переваги: висока наочність і інтерактивні інструменти. Можна, з одного боку, реалістично відтворювати ситуації з життя, в яких школяр, студент застосовує свої знання.

Освіта повинна давати навички, корисні для реального життя. «Цифра», крім усього іншого, здатна навчити дитину цифровий грамотності та взаємодії з інтерфейсами. Це особливо зручно, враховуючи, що дитина перебуває в безпечному онлайн-просторі і може отримувати підказки. [4]

Використання цифрових технологій - один із способів зробити освіту однаково якісним для всіх. З «цифрою» простіше і швидше сформувати

персоналізований підхід до учнів, легше впровадити диференційоване навчання, яке враховує потреби кожного.

Роль вчителів, викладачів трансформується: до тих компетенцій, які були притаманні цій професії століттями, додаються нові. Доступність і кількість інформації ростуть як ніколи раніше, і важливо вміти з цим працювати.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2015. – № 4 (49). – С. 5–27. школы России / П.А. Гагаев.
2. Міщенко В. Особливості функціонування вищої школи України в ринкових умовах: вища школа України між минулим і майбутнім / В. Міщенко, С. Науменкова // Вища школа. – 2001. – № 1. – С. 6–17.
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. - К: ТОВ «ЦС», 2015. – С. 17-25.
4. History of Accreditation
<http://www.acics.org/accreditation/content.aspx?id=2258>
5. Recognition of Accrediting Organizations: Policy and Procedures
<https://www.chea.org/recognition-policy-procedure>

ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ СИСТЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Починаючи з 2001 року і по сьогоднішній день за результатами тесту PISA, Фінляндія близько двадцяти років посідає одне з перших місць серед країн за рівнем знань школярів майже за всіма напрямками [1, с.85]. До того ж фінські школярі набувають такого високого рівня засвоєння навчального матеріалу без репетиторів, додаткових занять та без великої кількості домашніх завдань на противагу від своїх українських однолітків. Виникає логічне запитання як, за допомогою яких передових методик фінські педагоги досягають таких високих результатів навчання. Аналізуючи особливості фінської системи освіти, перш за все очікуєш дізнатися про суперсучасні методики та новітні технології, які дозволяють досягти такого високого рівня знань. Проте насправді, опрацювавши велику кількість інформації, що стосується організації навчання дітей у фінських школах, виявляється що секретом фінської системи освіти є здоровий глузд та практична значущість навчального матеріалу, який є у освітніх програмах Фінляндії. Школярі на життєвих прикладах вивчають складні фізичні та хімічні реакції, явища природи, тощо. Головним завданням навчання дитини в школі є максимальна адаптація дитини до умов навколишнього середовища та практичне застосування набутих знань у повсякденному житті. Метою навчання є виховання гармонійної, психічно здорової особистості, яка може реалізувати себе у суспільстві. Адже, як зазначає М. Казінік: «Країні потрібні лише 3% фермерів, 1,5 % хіміків, 4-5% робочих. Математики, фізики, хіміки, виробники -10 % населення. Інші будуть людьми вільних професій, як це відбулося у

Швеції» [2]. Цей вислів ще раз підкреслює важливість міждисциплінарного підходу в навчанні, який панує у фінських школах. На наш погляд, фінська система освіти є моделлю вдалого поєднання високої ефективності навчання із збереженням високого рівня психічного здоров'я усіх учасників навчально-виховного процесу.

У своїй книзі Т. Уокер «Финская система обучения: Как устроены лучшие школы в мире» [1] сформулював 33 стратегії в організації шкільного навчання навколо п'яти складових щастя (за умови, що базові потреби людини в їжі та проживанні задоволені). Слід зазначити, що великим надбанням фінських шкіл є створення однакових можливостей для всіх учнів, незалежно від соціально-економічного стану сім'ї, що в значній мірі дозволяє задовольнити базові потреби людини. Серед складових щастя він виділяє наступні: співпричетність; незалежність; майстерність; світогляд; гарне самопочуття. Аналізуючи методи навчання та виховання, які автор пропонує у своїй книзі, можна сказати що більшість з них в тій чи іншій мірі реалізується і в наших школах. Так, наприклад, практики вирішення конфліктів, які реалізуються в фінських школах мають аналогічні практики медіації, які впроваджуються в українських школах. Практики усвідомленості, використання груп підтримки та ін. Проте брак часу в педагогів через велику завантаженість роботи із паперами, низька мотивація, високий рівень стресу не залишає можливості приділяти вдосталь часу виховній та позакласній роботі з дітьми, що є найголовнішою та першочерговою метою шкільного навчання. Треба віддати належне фінській школі в наданні свободи вибору учням в обранні тем та способів навчання, сумісному плануванню навчання з педагогом, формуванню високого рівня відповідальності та самоусвідомлення в учнів. Дуже вражає гнучкість освітньої системи Фінляндії, яка дозволяє задовольнити потреби різних категорій дітей, зокрема і дітей з особливими освітніми потребами та забезпечити однаковий

рівень надання освітніх послуг незалежно від соціального статусу сім'ї або регіону навчання.

Безумовно в центрі освітньої політики Фінляндії стоїть людина, як найвища цінність держави, а особистісно-орієнтований підхід є провідним принципом фінської освіти, яка передбачає створення оптимальних умов для самореалізації кожного громадянина. Хоча ідеї дитиноцентризму на засадах особистісно-орієнтованого підходу проходять червоною смугою у всіх положеннях НУШ, на сьогоднішній день в системі освіти України залишається низка факторів, що заважають успішній реалізації реформ освіти а саме:

- ригідність сучасної системи освіти;
- жорстка регламентація дій педагога;
- наявність великої кількості паперової роботи з планування, ведення документації, тощо;
- жорсткий контроль за діями педагога з боку адміністрації та інших установ;
- недостатній рівень мотивації педагогів;
- низький рівень престижності педагогічної праці;
- відсутність тісної співпраці з батьками та інше.

І хоча держава робить деякі кроки з вирішення даних проблем, проте вони є недостатніми та потребують системного вирішення. Цікавими з цього приводу є результати соціального опитування, яке провела у 2020 році дослідницька компанія Kantar Україна [3]. Так, 51,5 % українців вважають, що головне завдання вчителя полягає в допомозі учням розвинути вміння та навички, 83,2% вважають роботу вчителя важливою, проте тільки 9,4 % опитаних хотіли б щоб їх дитина стала вчителем.

Безумовно, на шляху реформування освіти в Україні є ще багато перешкод та не вирішених проблем, а система освіти в Фінляндії є прекрасним прикладом для багатьох країн світу. Безумовно, не можна цілком скопіювати

певну систему освіти і ефективно впровадити її у власній країні через низку культурних та економічних факторів, проте слід пам'ятати про людський фактор та робити усе залежне від кожного з нас. А Україні слід пройти свій шлях та виробити оптимальну систему освіти, що зможе зростити гармонійну особистість та свідомого громадянина своєї держави.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Уокер Т. Финская система обучения. Как устроены лучшие школы в мире. Москва: Альпина паблишер, 2018. 256 с.
2. Михаил Казиник. Из школы надо выпускать не математика или физика, а человека : веб-сайт. URL: https://vogazeta.ru/articles/2019/1/5/person/5704-mihail_kazinik_iz_shkoly_nado_vypuskat_ne_matematika_ili_fizika_a_cheloveka?fclid=IwAR0GbszmzKCIALvVbzNUpnK_hPIPxQ8ViMeab-xs9ecOgfA0AQhwaouFUGc (дата звернення: 12.06.2020).
3. Катерина Кисельова. Що думають про вчителів українці? Оприлюднили результати найновішого опитування : веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/vchytel-tse-nastavnyk-yakyj-maye-pidtrymuvaty-uchniv-i-dopomagaty-yim-tak-vvazhayut-46-uchasnykiv-sotsiologichnogo-opytuvannya/> (дата звернення: 12.06.2020).

ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

З 2017 року в Україні стартувала освітня реформа “НУШ”. Наразі вона опрацьована у початковій школі, готові документи щодо впровадження “Нової української школи” в середній та старшій ланках. Один із орієнтирів для вітчизняної реформи - фінська система освіти, що займає передові позиції у світі з 2001 року. Саме тоді, за результатами тестування PISA, країна з населенням менше ніж 5,5 млн. обійшла більше 30 тодішніх світових лідерів галузі [2, с.9].

Мета есе - зробити порівняльну характеристику двох освітніх систем за ключовими аспектами та підсумувати, який позитивний досвід Україна може запозичити у Фінляндії.

Реформа фінської освіти почалася 70 років тому. Наразі ми маємо сталу систему, що базується на наступних засадах:

- Кожен учень унікальний і має право на якісну освіту
- Можливості для розвитку особистості. Школа сприяє співпраці та рівності, фокусується на формуванні стійкого майбутнього.
- Мультидисциплінарність. Хоча б раз на рік школа має організовувати мультидисциплінарний модуль, щоб збільшити діалог між предметами.
- Інтеграція та діалог між предметами. Наявність мультидисциплінарних компетентностей, які можна простежити з курсу до курсу. Основних - три: вміння навчатись, культурна компетентність та уміння взаємодіяти з іншими та виражати себе.
- Можливість планування модулів відповідно до інтересів місцевих громад.

- Оцінювання починається тільки в шостому класі та передбачає підсумкове оцінювання в 9му. Вчителі розвивають в учнів навички самооцінювання, оцінювання інших. [1]

Українська школа тільки стає на шлях до мультидисциплінарності та інтеграції між предметами. Це може бути позитивним досвідом, оскільки у реальному світі ми бачимо взаємодію різних сфер життя, а не відокремлені фізику, математику чи історію. Так, велика увага приділяється STEM-освіті, приватні заклади створюють комплексні гуманітарні курси. Місцеві громади не можуть планувати окремі модулі згідно з власними потребами, але на державному рівні розроблено безліч курсів на вибір, серед яких є “Історія рідного краю” та “Література рідного краю”. Протягом вивчення цих дисциплін школярі знайомляться з історією свого міста, області та письменниками-земляками.

Окреме місце у фінській системі займає самопочуття дитини та фізична активність. Тім Уокер у своїй книзі “Фінська система навчання: як влаштовані кращі школи світу” пише про те, як багато часу учні проводять на свіжому повітрі. На державному рівні функціонує програма “фінська школа в русі”. Вона полягає в тому, що старші учні організують фізкульт-перерви для молодших, діти мають змогу “взяти напрокат” спортивний інвентар на перерві, а учні 7-10 класів мають півгодинні перерви для занять, актуальних для їхнього віку (пілатес, йога, футбол, гімнастика). Дослідження фонду LIKES, який опікувався результатами експерименту, показало, що за пару років кількість шкіл-учасниць виросла з 45 до 800 по всій країні. А в перших 45 експериментальних школах половина молодших школярів та третина учнів середніх класів заявили, що стали більш активними фізично.[2, с.25-28]

Українські старшокласники не мають такого різноманітного вибору та, зазвичай, обмежені класичним курсом фізичної культури із тематичними модулями: футбол, баскетбол, волейбол, легка атлетика тощо. Розвиток нових та цікавих дітям напрямів (йога, ...чирлідінг, петанк, фрізбі, TRX тощо) відбувається

за підтримки волонтерів. Наприклад, шоумен і телеведучий Олександр Педан влаштовує тренінги для вчителів фізкультури, щоб якісно змінити цю нішу[3]. Але певних зрушень на державному рівні, як і додаткових пів години на спорт у загальноосвітніх школах ми не маємо.

Важливе місце у фінській системі освіти посідає положення вчителів та їх задоволення роботою. Від чиновників, адміністрації навчальних закладів та самих педагогів можна почути, що вони відчують себе цінними. За статистикою OECD Tails, зібраною у 2013 році. 90% вчителів задоволені роботою. 85% опитуваних обрали б викладання ще раз, а 65% вважають, що їхня робота цінується суспільством. [4] Україна не брала участі у дослідженні за методологією Tails у 2013 році, але в 2017му р. в країні провели власне дослідження за цими стандартами. За результатами бачимо стільки ж задоволених роботою викладачів та навіть більше (93%), але вдвоє менше педагогів, ніж у Фінляндії вважають, що їхня праця цінується суспільством (31%). [5] Якщо порівняти формальний рівень підготовки українських та фінських викладачів, то ми побачимо, що в обох країнах більше 90% педагогів мають вищу освіту та якісну базову підготовку. Але фіни довгий час займаються підвищенням престижу вчительської роботи. Серед особливостей професії виділяють: педагогічну автономію, довіру, повагу та сприятливі робочі умови (найменша кількість робочих годин серед країн ОЕСР). Довіра до викладача полягає у практично повній відсутності перевірок. Але, з іншого боку, довіра викликана жорстким відбором, який проходять охочі стати вчителями під час навчання. З 2011 по 2016 рр лише кожен десятий абітурієнт міг вступити на педагогічну спеціальність. У 2016 році було прийнято 16% заявників. Практикується тест на профпридатність та співбесіда для абітурієнта. [6, с.17-18] В Україні випускники з високими балами ЗНО не хочуть вступати на педагогічні спеціальності, а конкурс на місце варіюється від 8,7 людей (спеціальність “українська мова і література”) до 1,1 людини на місце (“фізика”, “художнє мистецтво”). [7]

Звичайно, формат есе не передбачає висвітлення всіх важливих аспектів “фінського дива”, як самі вчителі називають освітній прорив країни. Але ми звернули увагу на найважливіші, з нашої точки зору, які можна з користю використати для покращення навчальних процесів в Україні:

- Мультидисциплінарність та інтеграційний підхід до вивчення дисциплін.
- Можливості для розвитку особистості, інклюзивна освіта.
- Акцент на досягненнях учня, а не на оцінках.
- Велика увага спорту та фізичній активності щодня поза уроками фізкультури.
- Жорсткий відбір на педагогічні спеціальності та якісна підготовка вчителів, що дозволяє їм працювати в атмосфері довіри та шани.

На нашу думку, саме ці аспекти забезпечать розвиток системи освіти, що спрямована на формування цілісного та щасливого суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. New national core curriculum for basic education: focus on school culture and integrative approach/ Finnish National Board of Education/ New national core | FNBE/2016
2. Уокер Т. Финская система обучения: Как устроены лучшие школы в мире / Т. Уокер — «Альпина Диджитал», 2017. 130 с.
3. Ненудна фізра: як шоумен Олександр Педан прокачує фізкультуру в школах та навчає вчителів. Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/health/2019/02/5/235427/>
4. TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. Режим доступу: <http://www.oecd.org/education/school/talis-2013-results.htm>
Режим доступу до національного звіту:
http://www.oecd.org/education/school/Finland-TALIS-2013-national-report_fi.pdf
5. Щудло Світлана, Заболотна Оксана, Лісова Тетяна. Українські вчителі та навчальне середовище. Результати Всеукраїнського моніторингового опитування

викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). Анотований звіт. – Дрогобич: УАДО; ТзОВ «Трек- ЛТД», 2018 – 20 с.

6. FINNISH TEACHERS AND PRINCIPALS IN FIGURES/ Paula Paronen, Olga Lappi, Finnish national agency for education, Reports and surveys 2018:4, 30 p.

7. Абітурієнти з високими балами не хочуть бути вчителями. Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/61671/>

Ремех Т.О.,

к. пед. н., завідувач відділу суспільствознавчої освіти

Інституту педагогіки НАПН України

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Переведення навчання у дистанційний формат у зв'язку із введенням карантину в Україні стало справжнім викликом для всіх суб'єктів освітнього процесу – учнів, учителів, адміністрації шкіл, батьків. Якою ж має бути відповідь на цей виклик?

До прикладу, в Фінляндії Парламент у прискореному режимі розробляє новий закон, який дасть змогу школам восени частково перейти на дистанційне навчання.

З огляду на перспективу скорого запровадження в Україні дистанційної освіти, вважаємо за необхідне окреслити низку питань, вирішення яких вплине на її ефективність.

Зазначимо, що «...під *дистанційним навчанням* розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1].

Терміном *дистанційне навчання* для позначення освітнього процесу, що протікав у період карантину, послуговувалася незначна частина опитаних нами вчителів, більшість із них вважала це застосуванням дистанційних технологій навчання учнів або ж методичним супроводом самоосвіти учнів.

За даними ЮНЕСКО на 28 квітня 2020 року закриття шкіл та університетів на карантин вплинуло в Україні майже на 7 млн. учнів і студентів. При цьому заклади вищої освіти мали певний досвід дистанційного навчання, а от переважна більшість шкіл – ні. За даними Кабінету Міністрів України, менше 30% дітей більш-менш якісно вчилися на карантині й лише 20% вчителів були готові до дистанційного навчання. Руслан Гурак, голова ДСЯО, відмічав: «57% директорів шкіл... вперше зіткнулися з використанням технологій дистанційного навчання в освітньому процесі» [2]. Виявлено, що краще було організоване онлайн навчання в міжнародних і приватних школах завдяки якісному забезпеченню гаджетами та швидкій перепідготовці вчителів.

До позитивних сторін дистанційної освіти в період карантину віднесемо (за умови наявності технічних засобів та методичних навичок вчителів) такі: підвищення особистої відповідальності учнів за результати навчання; власний ритм навчання; більше можливостей для самореалізації учнів; підвищення

результатів навчання окремих учнів; підвищення самостійності учнів; доступність учнів до різних джерел інформації; зручність розміщення матеріалів для учнів тощо.

Аналіз Інтернет джерел та опитування показав, що основними проблемами онлайн навчання можна вважати такі: методична невідповідність вчителів; низька мотивація учнів та поверхневність навчання; складність організації навчання вдома; відсутність реальної інтеракції; відсутність «живого» спілкування та зорового контакту з учнями; слабкий контроль діяльності учнів під час занять; відсутність програм для шкільного дистанційного навчання; брак рекомендацій Міністерства освіти і науки України та методичних рекомендацій з організації такого навчання; відсутність розроблених критеріїв оцінювання результатів навчання учнів тощо.

За результатами опитування ДСЯО, 46% опитаних учителів вказали, що з початком карантину вони витрачали більше часу на підготовку до проведення занять. Слабкі базові методичні навички, відсутність умінь планувати роботу у віддаленому режимі призводило до перевантажень. Така ситуація була характерна й для інших країн: наприклад, перші тижні карантину в США вчителі працювали по 18 годин на добу.

«Намагайтеся підтримувати контакт зі всіма учнями та батьками» – такий меседж отримали фінські вчителі від Міністерства освіти і культури щодо дистанційного навчання. У фінському суспільстві до вчителів існує велика довіра, тому жодних роз'яснень, вказівок і офіційних рекомендацій немає – є Національна освітня програма, якої слід дотримуватись, та широка автономія педагогів [3].

Платформа Wilma, що об'єднує календар, пошту, щоденник і дошку оголошень, – місце офіційного спілкування фінських школярів, батьків і вчителів. Нею активно користувалися майже всі школи країни й до карантину. Цікаво, що вчитель має право сам обирати формат, платформи для уроків і

завдань: єдина вимога від Міністерства освіти й культури – кожний учень має займатися регулярно. Крім того, чимало шкіл у Фінляндії вже кілька років тому частково або повністю перейшли на електронні підручники, що полегшало дистанційне навчання [4].

Аналіз нашого анкетування та опитування Офісу освітнього омбудсмена виявив, що для проведення онлайн занять вчителі частіше послуговувались Google Classroom, YouTube, Zoom, Skype, а найпопулярнішим менеджером для дистанційної освіти був Viber. Також серед вчителів були популярні Facebook Messenger та Telegram; електронна пошта та телефонний зв'язок.

Слід констатувати, що МОН України наполегливо відмовляється від створення єдиної платформи для дистанційної шкільної освіти, що анонсується вже кілька років. У зв'язку із карантином з 6 квітня на [YouTube-каналі МОН України](#) та 15 телеканалах відбувалися трансляції уроків для учнів 5-11 класів. Проте це, на нашу думку, є додатковим контентом.

Дослідження проблеми дало змогу виявити потреби вчителів в оволодінні додатковими знаннями та вміннями, без яких подальше і вже системне запровадження дистанційного онлайн навчання унеможливлене. Серед них такі: загальні навички роботи з ІТ технологіями; можливості та особливості роботи з окремими онлайн інструментами та платформами; розробка завдань для організації активної й інтерактивної взаємодії учнів на онлайн заняттях; проєктування завдань для моніторингу та оцінювання академічної успішності учнів; організація оцінювання навчальних результатів учнів.

Очевидно, що без мобілізації науково-методичних установ та суб'єктів підвищення кваліфікації в цьому напрямі для перепідготовки вчителів та розробки доступних рекомендацій і методичних посібників, навряд чи можна буде говорити про продуктивність та ефективність подальшого запровадження дистанційного навчання учнів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про дистанційне навчання. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>
2. https://lb.ua/society/2020/05/01/456533_zalezhnist_vid_lyudskosti_yak_shkola.html
3. <https://osvitanova.com.ua/posts/3817-naivazhlyvishe-pidtrymka-yak-dystantsiino-navchaiutsia-starshi-shkoliari-u-finliandii>
4. <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/finlyandiya-yak-vidbuvayet-sya-distanciynе-navchannya---ol-ga-golovina>

Богяну К. О.

аспірантка, Криворізький державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність впровадження такої форми навчання як «інклюзія» нині обумовлено низкою чинників: у світі збільшується кількість дітей і молодих людей, які мають проблеми в навчанні. Це викликано екологічними, соціальними, політичними та економічними причинами. Перед суспільством постає проблема утримувати цих людей за рахунок держави, або, даючи їм освіту, готувати їх до подальшої активної трудової діяльності. Крім того, створення для всіх громадян рівних умов в освіті відповідає сучасним гуманістичним уявленням про суспільство рівних можливостей.

Відомо, що люди з особливостями розвитку мають надзвичайно вразливу почуттєву сферу. Тому, для пізнання себе, відчуття рівності і впевненості в суспільстві, гармонізації свого внутрішнього світу особливу роль відіграє музичне мистецтво. У такому контексті зростає гуманістичне значення музичної освіти та музичного мистецтва для осіб, які мають особливі освітні потреби.

Ідея інклюзивної освіти виникла в світовому суспільному просторі в другій половині XX століття як спосіб розвитку демократичного громадянства. Перше глобальне вираження прерогатив, на які усі люди (і люди з обмеженими можливостями) мають невід'ємне право на освіту, представляє загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 р. (Декларація прав людини, 1948). Особливо вагомі результати дала Конвенція ООН про права дитини в 1991 р., згідно якої «усі діти мають право на освіту, і, як наслідок цього, право на прогрес» [2].

У Фінляндії за допомогою законодавства та принципу раннього втручання намагаються посприяти учням, які мають необхідність в особливій допомозі в школі. В Указі 2011 року про базову освіту встановлені умови, що сприяють навчанню, а також окреслено допомогу дітям з особливими освітніми потребами [1]. Навчальний заклад надає допомогу трьох ступенів:

– загальна допомога (1-ий ступінь) – таку допомогу здійснює вчитель, та проявляє необхідну підтримку дитині, в разі якщо у нього з'являються проблеми в навчанні.

– активна допомога (2-ий ступінь) – активізується в тому випадку, якщо дії викладача ніяк не мають шанси сприяти стандартній роботі дітей з особливими потребами. Рішення про застосування такої допомоги приймається дисциплінарною командою. Тоді активну допомогу надають викладач, його асистент, і соціальний педагог.

– спеціалізована допомога (3-й ступінь) – для цього учень зобов'язаний пройти особливе медичне і психологічне дослідження, яке проводиться на особливому засіданні Комітету згідно із законодавством Фінляндії. У спеціалізованих групах знаходяться до десяти учнів, з якими працюють викладачі. У даних групах діти освоюють дев'ятирічний план навчання за одинадцять років.

Здобутком шкільної освіти в Фінляндії вважається не розмежування суспільства на вищі і нижчі верстви. Крім того в Фінляндії майже відсутні середні навчальні заклади для обдарованих дітей і дітей заможних батьків. Діти-інваліди, діти «еліти», діти з малозабезпечених сімей, та талановиті діти, всі без винятку навчаються в одних і тих же навчальних закладах. З економічної точки зору шкільна освіта в Фінляндії абсолютно безкоштовна, так як, витрати, пов'язані з придбанням шкільного приладдя, харчуванням та проїздом в школу бере на себе держава.

В Україні інклюзивне навчання почало своє становлення з 1991 року, але тільки з 2011 року почало впроваджуватись в освітній процес. У 2010 р. була представлена Концепція розвитку інклюзивної освіти, де було визначено мету, завдання для вирішення важливих питань щодо забезпечення права на якісну освіту осіб з особливими освітніми потребами [3]. На її основі було адаптоване законодавство і перші реформи почали впроваджуватися на всіх освітніх рівнях й були спрямовані на розширення доступності освіти, укріплення поваги до прав людини, гармонійний розвиток особистості, талантів і творчості учнів, надання їм можливості брати активну участь у суспільному житті.

Науковці, які займаються вивченням проблеми навчання дітей з обмеженими можливостями, розділили історію її розвитку на декілька етапів еволюції:

I етап (початок XX століття – середина 1965-х років) – *«сегрегація»*, або *«медична модель»*, означає розташування у спеціальному навчальному закладі,

або лікувальній установі, якщо необхідний довготривалий догляд та лікування, дітей з особливими освітніми потребами, що примушує їх вести ізольоване життя [4].

II етап (середина 1960-х – середина 1980-х років) – *«інтеграція»* або *«модель нормалізації»*, означає приведення у відповідність потреб дітей, у яких відзначаються психічні й фізичні порушення, із системою освіти, що залишається в цілому незмінною [4]. Ця модель навчання з'явилась як альтернатива «медичної моделі», зробивши при цьому наголос на вихованні дитини в дусі культурних норм прийнятих в суспільстві.

III етап (середина 1970-х років – середина 1980-х років) *«мейнстрімінг»* (від англ. mainstream, тобто вирівнювання, приведення до розповсюдженого зразка). Ця модель навчання відноситься до такої соціально-освітньої стратегії, коли учні з обмеженими можливостями здоров'я спілкуються з однолітками на святах, в рамках різних програм дозвілля, а якщо вони навіть і включені у класи масової школи, то насамперед це зроблено для розширення соціальних контактів, але не для досягнення освітньої мети [4]. Така модель слугувала зв'язкою між інтеграцією та інклюзією, для кращого розповсюдження проблеми та акцентуванню на ній уваги.

IV етап (середина 1980-х – донині) *«інклюзія»* або *«соціальна модель»*, це реформування школи, перепланування навчальних приміщень, приведення навчальних програм до потреб дитини з обмеженими можливостями здоров'я, створення сприятливої атмосфери у громадах для розвитку інклюзивного суспільства й сприяння усуненню дискримінаційних установок і настроїв [4].

Порівнюючи інклюзивну освіту України та Фінляндії, ми можемо зробити висновок, що наша освіта значно відстає в продуктивності впровадження. Дошкільні заклади, загальноосвітні школи та вищі заклади освіти не підготовлені технічно до навчання дітей з особливими освітніми потребами, тому як державою майже не фінансується це питання. А також,

потрібні перекваліфіковані та професійно-підготовлені фахівці з цієї проблеми, та методична розробленість у всіх галузях освіти, яка буде базуватися на сучасних дослідженнях європейських країн, наприклад Фінляндії, та на педагогічних поглядах вже сталих і відомих нам науковців і педагогів минулих століть, коли поняття «інклюзія» ще не було, але особи з освітніми проблемами були.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голиков Н. А. Ребенок-инвалид: обучение, развитие, оздоровление. Дети с особой миссией / Н. А. Голиков. – Ростов н/Д.: Феникс, 2015. – С. 34.
2. Конвенція ООН про права дитини, 1991. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021. (дата звернення: 09.06.2020).
3. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання (2010). Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>. (дата звернення: 08.06.2020).
4. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З. М. Шевців – Київ : «Центр учбової літератури», 2016. – С. 71.

Савенкова Н. А.

Директор Комунальної установи Харківської районної ради «Інклюзивно-ресурсний центр №1 », вчитель-логопед I кваліфікаційної категорії.

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ВИКЛИКИ 2020

Сьогодні ми часто говоримо про європеїзацію нашої країни, про можливість свободи та рівності прав для усіх громадян, про повагу, солідарність та толерантність, інклюзивність освітнього простору.

«Мета інклюзивної освіти — зробити так, аби жоден із дітей з особливими освітніми потребами не відчував себе іншим, зайвим, небажаним. Тож організація інклюзивних класів і груп у закладах освіти є цінною як для дітей з особливими освітніми потребами та їхніх ровесників, так і для педагогів, батьків, керівників закладів освіти, зрештою для суспільства в цілому». [1]

В останні роки вдосконалена нормативно-правова база, щодо упровадження інклюзії в початковій школі. Зокрема, у Законі про освіту виокремлено статтю 20 «Інклюзивне навчання», згідно з якою інклюзивні класи утворюють обов'язково у разі звернення батьків дітей з особливими освітніми потребами. Окрім того, затверджені:

Положення про інклюзивно-ресурсний центр

Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти

Типова освітня програма спеціальних закладів загальної середньої освіти I ступеня для дітей з особливими освітніми потребами (наказ МОН від 25.06.2018 № 693). [2]

Думка про те, що до інклюзивної освіти не готова переважна більшість педагогів, доволі поширена. Справді, нині ми лише навчаємося навчати дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Можливості учнів з особливими освітніми потребами при створенні необхідних педагогічних умов показують, що позитивна динаміка в їх розвитку може бути досягнута.

Підготовка до навчання починається з організації необхідного освітнього середовища. Для всіх дітей, а особливо для дітей з особливими освітніми потребами, воно повинно бути безпечним, комфортним, знайомим та розвивальним; відповідати духовним і соціальним потребам учнів: пізнавальним, естетичним, загальнокультурним, комунікативним. Над створенням цих умов працюють спільною командою: учитель, вихователі,

батьки, учні. До того ж вкрай важливо для дітей з ООП знаходитися у соціальному середовищі, спілкуватися та навчатися у колективі. [3]

Саме тому, дистанційне навчання, що було необхідністю в умовах карантину у 2020 навчальному році зробило дійсний виклик спеціальним закладам освіти та вчителям інклюзивних класів, фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів, які безпосередньо працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. В даних умовах батьки учнів, які навчаються у спеціальних закладах освіти та в закладах загальної середньої освіти, вимушені були забрати додому та організувати навчально-розвивальне середовище вдома.

Як відомо, виховання та навчання дитини – це велика та кропітка праця для батьків. З дітьми, які мають особливі освітні потреби, ця праця помножується у багато разів. Тому в умовах карантину, перед педагогами встав новий виклик – навчання не тільки учнів але й батьків. В теперішніх умовах, вчителі-дефектологи повинні були засвоїти дистанційні програми навчання, що використовуються у загальноосвітніх школах і на звичайних уроках, але зовсім не знайомі дітям та батькам дітей з ООП.

До арсеналу роботи з учнями вступили онлайн-платформи Google Classroom та Zoom. У вигляді відеоконференцій та онлайн-навчальних тренажерів протягом трьох місяців вчителі-дефектологи надавали корекційно-розвиткові послуги для дітей з особливими освітніми потребами. Разом з ними працювали і батьки дітей, які вимушені були стати посередниками між вчителем та дитиною, починаючи з налаштування зв'язку та закінчуючи виготовленням додаткового навчального матеріалу.

Корекційно-розвивальна робота за умов дистанційного навчання була направлена на формування у дітей доступного обсягу знань, адекватності поведінки. При роботі з дітьми з особливими освітніми потребами використовувалися такі напрямки: сенсорно-кінестетичний розвиток, казкотерапія, кінезіологія, фототерапія, психом'язова релаксація, творчий

розвиток, поєднання сімейного виховання та комплексного корекційно-реабілітаційного впливу. Працювали над формуванням навичок читання та письма, математичних уявлень, проводилися логопедичні заняття.

Відомо, що гарантією успішності освітнього процесу є узгодженість виховних впливів педагогів і батьків. Тому при дистанційній роботі з дітьми з ООП використовувався такий напрямок, як поєднання сімейного виховання та комплексного корекційно-реабілітаційного впливу.

Звичайно в умовах ізоляції діти були позбавлені можливості «прожити свій шлях» соціальної адаптації, що сприяє підготовці дітей до самостійного життя. А це, на мою думку, є найголовнішим напрямком виховання та навчання в спеціальній освіті.

29 травня 2019-2020 року навчальний рік закінчився, діти з особливими освітніми потребами залишилися вдома на літні канікули, вони в цьому році не поїдуть до літнього табору, не будуть відпочивати та спілкуватися з однолітками. А по переді наступний навчальний рік, який буде дуже важким у роботі для вчителів закладів освіти усіх типів, бо діти повернуться до навчання неадаптовані, емоційно не налаштовані до комунікаційних зв'язків з педагогічним персоналом та однолітками.

Навчання в умовах карантину допомогло педагогам вдосконалити дистанційне навчання, збагатити матеріальну базу новими розробками та здійснити продуктивний обмін новаторських педагогічних ідей, але потрібно пам'ятати, що дитина вчиться життєдіяльності в оточенні однолітків, що формує спрямованість до повноцінного життя, до усвідомлення власної спроможності, підвищення якості власного буття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Електронний ресурс : Режим доступу:

https://www.pedrada.com.ua/article/2593-nklyuzivna-osvta-v-pochatkovy-shkol-nush#ink_2

2. Електронний ресурс : Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/osvita/zagaina-serednya-osvita/navch...bami/navchalni-planu?>
3. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik dla pedagogiv i bat'kiv / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с.

Ростока М. Л.,
к. пед. н., старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

Черевичний Г. С.,
к. і. н., доц. каф. новітньої історії України, Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка

ФІНСЬКИЙ ДОСВІД ЛОЯЛЬНОСТІ ЯК АДАПТИВНИЙ КОНТЕКСТ ВИПЕРЕДЖАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Нині певний ажіотаж на світовій арені глобального освітнього простору викликає незвичайний прорив феномен-орієнтованої фінської освітньої стратегії, що сформувалася на засадах досвіду лояльності у векторі забезпечення адаптивного контексту випереджального розвитку системи інноваційної освіти в країні. Дійсно, за показниками PISA репутація фінської системи освіти неухильно зростає. Спостерігається концентрація уваги науковців з усього світу до освіти Фінляндії, а також констатується потік педагогів-практиків з інших країн, які намагаються досліджувати, вивчати й зрозуміти секрет успіху цієї країни.

Аналіз фінського досвіду лояльності в освіті показав, що кожні три роки Організацією економічного співробітництва й розвитку (далі – ОЕСР) за проведенням дослідження PISA, що спрямовано на перевірку знань та вмінь 15-

річних учнів шкіл в багатьох країнах, простежується позитивна динаміка якісних показників фінської освіти. До речі, на меті ОЕСР встановлено порівняння на світовому рівні якості і ефективності освітніх систем. А результати PISA, що опубліковано в грудні 2019 року, відображають підсумки досліджень 2018 року стосовно Фінляндії у тому, що до дослідження 2018 року долучилося 214 шкіл з усіх регіонів країни. Від кожного закладу в тестуванні брали участь 42 довільно вибраних учня як із фіномовних, так й з шведомовних шкіл (обидві мови є державними в Фінляндії) [5]. Нами було проаналізовано вказані показники та зафіксовано певні специфічні ознаки фінської толерантності й лояльності як за відношенням владних структур до самої освіти в цілому, так й сприйняття освітнім простором країни необхідності до випереджального розвитку суспільства знань саме за курсом, що пропонується владою (єдність думок).

Безумовно, феномен-орієнтованість фінської освіти (Phenomenon-based learning [10], далі – ФОФО) продиктовано курсом країни на покращення життя саме її громадян, їхній розвиток, підвищення іміджу країни завдяки ціннісним пріоритетам людиноцентризму, у т. ч. й дитиноцентризму, й студентоцентризму. Адже у Фінляндії, починаючи з 2016-2017 н. р. реалізацію реформи освіти спрямовано на результат «Phenomenon-based learning». Відтак, особливості, окреслені вектором ФОФО визначаються у виявленні взаємозв'язку між змістом і предметними областями в рамках конкретної спрямованості [7]. Прикладом актуалізації зазначеної проблеми може бути вивчення явища або теми (математичні особливості, історична подія, або видатна людина) замість окремих предметів (математики, історії або літератури) [6], що у фінській освітній парадигмі вважається як «феномен-вивчення». Також, актуальність феномен-орієнтації ототожнюється найчастіше з якісним запровадженням в освіту особистісно-орієнтованого підходу, де учень (студент), а не педагог (вчитель, викладач) обирає тему або явище (феномен),

яке ним має бути вивчено [9]. Зазначимо, що пріоритетним є й проєктне навчання, за яким уможлиблюється вивчення певної теми або концепції в деталях. Адже з позиції поглиблення знань у проблему учні (студенти) мають змогу розвивати власні ідеї, усвідомлювати й емоційно проживати обрану тематику [8]. Так тож, особливості ФОФО виявляються у: *забезпеченні* процесу віддзеркалення нової інформації на явище або проблему (інформація, що засвоюється тільки за допомогою слухання або читання, або в анотації (такі як формули і теорії), часто залишається в короткочасної пам'яті й достатньо не засвоєна); *продемонстровуваності* справжнього навчання, що є основною вимогою поглибленого навчання (у середовищі ФОФО когнітивні процеси відповідають тим, що є в реальних життєвих ситуаціях, де вивчається предмет або є приклади використання вмінь, саме де набуваються певні життєві та професійні компетенції); *конструктивістськості* форми навчання, в якій учень розглядається як активний будівельник знань й інформації, світогляд його формується в результаті вирішення проблем. На нашу думку, ці особливості забезпечуються мультидисциплінарним підходом в освіті, що є одним із провідних різновидів трансдисциплінарності, пропонованої ЮНЕСКО [11] для запровадження в освітні системи держав ще у 1998 році.

На підставі вище зазначеного важливим аспектом, на нашу думку, є адаптивний контекст ФОФО, що з'явився на засадах 100-річного досвіду лояльності в розвитку системи інноваційної освіти Фінляндії. Насправді, створене адаптивне інформаційно-освітнє середовище підготовки нового покоління громадян країни сприяє ефективному закріпленню ціннісного компоненту їхнього виховання й навчання на засадах позитивної педагогіки, в першу чергу, задля розбудови власної Батьківщини – своїй країни, де вони народилися і мають працювати й жити. З цього приводу доцільним має стати аналітичне бачення освітньої системи Фінляндії за В. Лунячком, з позиціями якого ми погоджуємось й дійсно підтримуємо позитивні характеристики, що

представлено автором. А саме: «майже повністю освіта Фінляндії фінансується з державних фондів, для учнів освіта – безкоштовна». Учений підкреслює, що «школа автономна на фінансовому рівні», а «керівництво само складає свій бюджет і може вирішувати, наприклад, скільки працівників їй потрібно прийняти на роботу». Також «на рівні загальноосвітньої школи діти отримують безкоштовно навчальні матеріали, щоденні гарячі обіди, медичний та стоматологічний догляд, інші види соціального захисту, та, за необхідності, безкоштовний шкільний транспорт, житло» [3]. До того ж, засновниками шкіл у Фінляндії є місцеві громади. У освітніх установах дуже широка педагогічна автономія (методи, організація навчального процесу), в т. ч. по відношенню до складання навчальних планів (програм) [1, с. 21-24]. Адже, «фінський освітній стандарт характеризується такою інновацією, як включення стандарту можливостей для навчання, запровадженого у форматі «навчальне середовище», яке визначається як таке, що враховує фізичне середовище (шкільні будівлі та служби, навчальне обладнання, дидактичні матеріали, прилегле природне середовище), психологічні фактори, соціальні відносини й покликане до забезпечення умов розвитку та навчання учнів». Цей «стандарт можливостей для навчання вимагає тісного співробітництва шкіл із сім'ями для того, щоб останні ефективніше підтримували та мотивували навчальну діяльність учнів [2, с. 123; 4, с. 20].

Отже, підсумовуючи аналітичні розвідки, говорячи про адаптивність інноваційної освіти Фінляндії, що має потужну підтримку управлінської ланки держави, виділено певні чинники (пріоритети) випереджального розвитку фінської освіти, засновані саме на багаторічному досвіді фінської лояльності, що на нашу думку описуються як:

1. Константа взаємопов'язаного впливу освіти на розвиток економіки країни, що, в свою чергу, визначає рівень добробуту та конкурентоспроможності держави через виважену систему підготовки

висококваліфікованих кадрів, які мають належний рівень компетентності та ресурсну базу для її розвитку шляхом відповідного забезпечення доступу до глобальних систем інформаційних даних задля пошуку й отримання знань.

2. Врахування потреб населення в наведенні толерантних міжособистісних комунікацій, про що свідчить наявність мовного закону, в якому передбачено дві державні мови – фінська (офіційна) й шведська, сприяє постійній підтримці соціально-психологічного мікроклімату країни.

3. Географічний принцип рівномірності розташування закладів освіти (зокрема шкіл) залежно від густоти населення. В т. ч. їхня активна інтеграція до фінських закладів вищої освіти ще з 2009 року, що у межах державної політики спрямовано на підвищення якості вищої професійної освіти та підсилення конкурентоспроможності бренда «навчання у Фінляндії» [4, с. 84].

4. Безперервність освіти, яка підвищує рівень сформованості пріоритетів особистості, починаючи з дитячого садка, школи та далі до становлення у суспільному бутті, зокрема – у професії.

5. Заборона виокремлених «елітних класів» із загального потоку сприяє толерантним й лояльним взаємовідносинам як у педагогічному колективі, так й в учнівському соціумі закладу (вважається, що будь-яка дитина вже має певні здібності й потрібно сприяти їх розвитку). В тому ж руслі існує балансування між якістю навчання у всіх (без виключення) закладах освіти та рівною доступністю освіти для всіх верств населення без виключення.

6. Забезпечення лояльності функціонування фінської системи освіти базується також на домінуванні державної власності в цій царині. Свобода вибору для учнів після закінчення основної школи – це вибір індивідуальної у подальшому освітньої траєкторії (гімназія або професійний, чи заклад вищої школи). Як гімназисти, так і учні професійних закладів й переважно виш утримуються державою: харчування, підручники, медичні послуги тощо. Таким чином, фактично відбувається реалізація принципу надання рівних

можливостей для кожного громадянина країни на безкоштовній основі.

7. Відмова на практиці від внутрішньої диференціації в навчанні: як-такого поглибленого вивчення окремих предметів не існує (вважається, що це буде шкодити), передбачено феномен-навчання. Це підкріплено відсутністю як таких іспитів (перевага надається написанню логічно обумовлених есе).

8. Спрямування на здоров'язберігаючі технології у вихованні й навчанні, що забезпечує здорове, повноцінне існування кожного громадянина країни як під час навчання, так і у впродовж життя.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загвоздкин В. К. (2008) Финская система образования: модель эффективных реформ. Москва : Чистые пруды. 32 с.

2. Локшина О. І. (2009) Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина XX – початок XXI ст.) : [монографія]. Київ : Богданова А. М. 404 с.

3. Лунячек В. (2017) Освіта Фінляндії: досвід для адаптивного управління. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. Вип. 2 (3). URL: http://am.eor.in.ua/images/adapt/vol3p/17_am_02_03_lunyachek.pdf (дата звернення – 07.06.2020).

4. Мандель Б. Р. (2016) Инновационные технологии педагогической деятельности: [учебн. пособ.]. Москва-Берлин: Директ-Медиа. 260 с.

5. Це – Фінляндія [Сайт]. URL : <https://finland.fi/ru/zhizn-i-obshhestvo/finlyandiya-po-prezhnemu-v-gruppe-liderov-v-issledovanii-pisa/> (дата звернення – 07.06.2020).

6. Bashaer Al Kilani. (2016) What is Phenomenon-Based Learning? Teach Middle East, April 21 (Retrieved – 03.06.2020).

7. Differentiated Instruction – Thematic vs. Topical Instruction, Richland School District Webpage. Wayback Machine (Retrieved – 03.06.2020).

8. Gursoy Esim. (2010) Implementing Environmental Education to Foreign Language Teaching to Young Learners, in Educational Research. Vol. 1 (8, September). P. 232-238 (Retrieved – 03.06.2020).
9. Mires Gary J., Howie Peter W., Harden R. M. (1998) A «topical» Approach to Planned Teaching and Using a Topic-Based Study Guide. *Medical Teacher Journal*. Vol. 20, Issue 5. (Retrieved – 03.06.2020).
10. Phenomenon-based Learning. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/Phenomenon-based_learning (дата звернення – 07.06.2020).
11. Transdisciplinarity: Stimulating Synergies, Integrating Knowledge Division of Philosophy and Ethics UNESCO (1998). P. 37-38. URL : <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001146/114694eo.pdf> (дата звернення – 07.06.2020).

Рильцева В.І.

Вчитель математики, ментор у школі ThinkGlobal Харків Ботанічний сад

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ВИКЛИКИ 2020

Фінляндія має одну з найкращих освітніх систем у світі. Процес покращення освітньої системи Фінляндії проходив приблизно 60-70 років. Перш за все, такий прогрес у сфері освіти відбувся за рахунок того, що для фінів освіта — пріоритет національної політики.

У Фінляндії освіта високо цінується, громадяни вірять у важливість освіти як основного фактору успіху країни. Одним із важливих факторів стрімкого розвитку освіти у Фінляндії — престижність професії вчителя та

довіра до вчителя у суспільстві. Педагогічна освіта має велику популярність, а спеціалісти у цій сфері мають велику повагу, навідміну від педагогів в Україні. Це дає мотивацію вчителям розвиватися, підвищувати кваліфікацію. Таке відношення громадян та держави до професії вчителя виховує кваліфікованих, вмотивованих професіоналів, а можливість самостійно обирати методи навчання, дотримуючись державного плану, дають можливість враховувати сильні і слабкі сторони своїх студентів та впроваджувати індивідуальний підхід до кожного учня, знаходити нові методи навчання, які краще підходять до кожного студента окремо. Індивідуальний підхід до кожного учня дає можливість ефективно працювати з дітьми з особливими потребами.

Ще одним фактором успіху освіти у Фінляндії є забезпечення якісної та безкоштовної освіти на всіх рівнях у всіх містах та селах. Студенти мають рівні права та можливості, незалежно від походження, віку, матеріальних можливостей та місця проживання.

Система освіти базується на довірі та відповідальності, учні мають достатньо свободи, але при цьому знають про свої обов'язки. Тому, діти не мають строгого контролю з боку вчителів, а мають право на підтримку вчителя та кураторство. Кураторство забезпечує підтримку та допомогу учням для того, щоб кожен учень міг досягти максимального успіху у навчання та навчитися приймати правильні рішення. Консультація та кураторство — задача всього педагогічного складу, тому вчителі повинні ставитися до кожного учня, як до окремої особистості. Одна з головних мотивацій для учня — почуття успіху від своєї роботи.

Порівнюючи фінську систему освіти з українською, можна помітити, що система освіти в Україні вже поступово починає змінюватись та виходити на новий рівень, але цей процес відбувається надто повільно.

Для того, щоб розвиток української освіти відбувався швидше, потрібно впроваджувати зміни комплексно, тобто збоку держави та самих вчителів одночасно.

Перша за все, професія вчителя повинна бути престижною, а підготовка майбутніх вчителів — якісною, з подальшим розвитком, підвищенням кваліфікації та постійному пошуку нових методів у навчанні.

Старіння кадрів — ще одна із прогалин в українській освіті, а разом з цим застарілі методи, стратегії та форми навчання учнів.

Низький рівень матеріально-технічної бази значної кількості освітніх закладів, особливо у селах — лишає можливості якісного навчання та не дає можливість відповідати сучасним потребам суспільства, а перевантаженість класів не забезпечує індивідуального підходу до кожного учня, в тому числі учнів з особливими освітніми потребами. Для досягнення успіхів у навчанні учням потрібні підтримка менторів та асистентів. Для цього потрібно збільшувати кількість майбутніх педагогів, щоб мати можливість забезпечувати у кожній школі та кожному класі достатню кількість вмотивованих, кваліфікованих вчителів, а також із збільшенням кількості педагогічних кадрів, з'явиться можливість зменшити кількість учнів у класах.

Тому, наразі у педагогів стоїть велике завдання — модернізувати навчальні програми відповідно до вимог часу, навчити учнів корисним та практичним навичкам, готуючи їх до світових викликів, запроваджувати нові методи навчання за допомогою ІКТ. Розвивати перш за все особистість, підтримувати позитивний емоційний стан учнів, що допомагає збільшити ефективність навчання, для цього застосовуючи позитивну педагогіку PERMA, в основу якої входить п'ять компонентів: позитивні емоції, залученість (активна роль учня у навчанні), взаємовідносини (між вчителем та учнем, всередині колективу), зміст (учень повинен розуміти для чого він виконує

певне завдання), досягнення (кожен студент повинен бачити свої успіхи, навіть якщо вони незначні - це буде мотивувати учня).

Для держави стоїть задача забезпечити рівні можливості у якісному навчанні для всіх учнів країни, забезпечити матеріально-технічною базою школи. Впроваджувати програми для залучення та мотивації молодих спеціалістів, розвиваючи престижність професії вчителя, тим самим забезпечивши довіру та повагу до вчителя у суспільстві.

Це тільки частина тих викликів, які стоять перед державою та педагогами для модернізації української освіти, але працюючи синхронно, система освіти в Україні має можливість вийти на новий рівень та посідати перші місця у міжнародних рейтингах освіти.

Кадикова О.І.

*д. м. н., проф., каф. внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології ім. академіка Л.Т. Малої
Харківський національний медичний університет*

Ринчак П.І.

*к. м. н., доц. каф. внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології ім. академіка Л.Т. Малої
Харківський національний медичний університет*

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ, ЯК СУЧАСНА ПАРАДИГМА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН

Підґрунтям сучасного ефективного навчального процесу у вищій освіті України є студентоцентризований підхід. Основні його принципи були сформовані ще на початку минулого сторіччя, згодом були вдосконалені [1, 2], розвинуті та остаточно закріпилися в рамках Болонського процесу та з успіхом

застосовуються у закладах вищої освіти Європи, демонструючи переваги такого підходу [3, 4]. Провідним принципом Болонських реформ є зміщення наголосу в освітньому процесі з «трансляції» знань викладачем на активну освітню діяльність самого студента і медичні освітні заклади не є винятком [5].

Студентоцентроване навчання тісно пов'язано з компетентнісним підходом до навчального процесу, висуваючи на перший план вміння вирішувати проблеми на підставі набутих знань та умінь, керуючись певною мотивацією, стимулюючи навчання на основі взаємодії викладача та студентів та орієнтуючись на них як на активних учасників своєї власної освіти [6]. Слід відзначити, що однією з основних компетенцій, які повинні бути сформовані у майбутніх лікарів є здатність навчатися протягом усього життя, бо безперервне навчання є однією з основоположних умов успішної професійної діяльності лікаря.

Компетентнісне навчання відрізняється тим, що студентами засвоюються не готові, кимось запропоновані знання, а вони самі формують знання, формулюють поняття, необхідні для вирішення завдання, при цьому навчальна діяльність набуває дослідницького та практикоперетворювального характеру.

Під час навчання на кафедрах Харківського національного медичного університету викладачі використовують сучасні педагогічні технології, намагаючись максимально включити студентів до навчального процесу, ураховуючи їх особистісні потреби. Змінення ролі викладача обумовлене ще й тим, що в рамках студентоцентрованого навчання повинні бути враховані різні стилі навчання студентів, відмінності в їх мотивації і цілях навчання. Іншими словами це означає, що викладач повинен: серйозно ставитися до студентів, формувати атмосферу довіри. цінувати взаємодію зі студентами, сформувати культуру зворотного зв'язку, використовувати різноманітні стратегії підтримки [7, 8].

Для реалізації цих принципів використовується ціла низка педагогічних та методичних можливостей.

Упродовж останніх років був змінений підхід до викладення лекційного матеріалу. Лекції перестали носити суто інформаційний характер, вони стали інтерактивними, ставлячи перед студентами проблему та залучаючи їх до її обговорення та спільного пошуку рішення. Таким чином у спільній діяльності викладача й студентів досягається мета загального й професійного розвитку особистості фахівця.

При проведенні практичних занять одночасно з традиційними методами такими, як семінарські заняття, клінічні розбори, показові обходи професорів та доцентів використовуються сучасні інноваційні технології – ділові ігри, кейс-метод, метод генерації ідей та симуляційні методи. Їх впровадження до викладання сприяє студентоцентрованості навчального процесу, бо саме ці форми навчання надають можливість розвинути у студентів міжособистісну взаємодію, комунікативні навички, у такий спосіб, залучаючи до командної роботи, сформувати вміння протидіяти стресу та конструктивно вирішувати конфлікти. Викладачі при цьому виступають як консультанти в процесі вирішення завдання, керуючи навчально-пізнавальною діяльністю студентів і їх розвитком та навчають студентів насамперед як думати, а не що думати [9].

Кожна з цих методик націлена на вирішення конкретних завдань та дозволяє моделювати ситуації та відпрацьовувати механізми прийняття рішень, сприяючи розвитку професійних навичок, формувати вміння аналізувати клінічну картину, інтерпретувати результати інструментальних та лабораторних методів обстеження, захищати свою точку зору в процесі проведення диференційної діагностики та обранні тактики ведення хворого й методів його лікування та набувати й відточувати практичні навички.

У практику проведення занять досить широко впроваджується мультимедійні технології, зокрема створення студентами самостійних або

групових презентацій, що, з одного боку, стимулює студентів до активного пошуку матеріалів, їх детального аналізу, відбору найбільш цікавих та актуальних, розвиваючи їх аналітичні та творчі здібності, а з іншого боку, полегшує запам'ятовування студентами навчального матеріалу.

Підбиваючи підсумки слід сказати, що в подальшому нам необхідно розвивати студентоцентризований підхід до навчального процесу, розширюючи використання сучасних педагогічних технологій у навчальному процесі, стимулювати активність студентів, надавати їм більш широкий вибір в опануванні навчальних дисциплін, беручи до уваги їх особисті схильності та розвиваючи їх

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Dewey J. Democracy and Education. In: Dewey J. The Middle Works, 1899–1924. Vol. 9: 1916. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1980. pp. 1–370.
2. Rogers C. R. Freedom to Learn for the 80's. Columbus Charles Merrill Publishing Company, 1983. 312 p.
3. Коммюнике Конференции министров Европейского пространства высшего образования, г. Бухарест, Румыния, 26–27 апреля 2012 года [Электронный ресурс]. URL: <http://www.bsu.by/Cache/Page/172203.pdf>
4. Report of the European Commission «Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions», available at: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/reports/modernisation_en.pdf/
5. Tsui L. Fostering Critical Thinking through Effective Pedagogy: Evidence from Four Institutional Case Studies, The Journal of Higher Education, vol. 73, no. 6, pp. 740–763.

6. Лопанова Е.В., Галянская Е.Г. Организация студентоцентрированного обучения в медицинском вузе // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2015. – № 8–4. – С. 751–754

7. Trowler P. and Bamber R. Compulsory Higher Education Teacher Training: Joined-up Policies, Institutional Architectures and Enhancement Cultures, International Journal for Academic Development, 2005, vol. 10, iss.2, pp. 79–93.

8. Van Eekelen I. M., Boshuizen H. P. A., Vermunt J. D. Self-Regulation in Higher Education Teacher Learning, Higher Education, 2005, vol. 50, pp. 447–471.

9. Student-Centered Learning Toolkit. Education and Culture DG, available at: http://www.aic.lv/bolona/2010/Reports/SCL_toolkit_ESU_EI.pdf

Волкова Я.В.

*аспір. 3-го року денної форми навчання,
Харківський національний педагогічний університету імені Г.С. Сковороди*

ВЗАЄМОДІЯ В СИСТЕМІ «ПЕДАГОГ – БАТЬКИ - ДИТИНИ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ: УКРАЇНСЬКИЙ І ФІНСЬКИЙ ДОСВІД

Внаслідок поширення вірусу COVID-19 увесь світ вимушено у короткі терміни спрямував роботу усіх інституцій на організацію дистанційних взаємодій. Україна, як і інші країни, швидкими темпами мала організувати дистанційне навчання на усіх рівнях освіти, починаючи з дошкілля, завершуючи післядипломною фаховою підготовкою. Це виклик та випробування не тільки для політичної структури нашого суспільства, але й для

усіх підсистем навчальних закладів України. Проблема української освіти на момент поширення пандемії полягала у постійному реформуванні освітньої галузі, централізації усіх ланок управління освітнім процесом.

Неготовність технічна, методична, організаційна до дистанційного навчання продемонструвала низку проблем, які можуть бути успішно вирішені через конструктивне використання позитивного досвіду фінських освітян. Фінська дистанційна освіта вражає своїм креативним підходом до навчання. Діти тричі на день виходили на вулицю, щоб виконати домашнє завдання під наглядом батьків. Завдання мали продуктивний міждисциплінарний зміст, спрямовані на практикування у різних сферах життєдіяльності родини. В Україні ж дистанційне навчання продемонструвало нагальну потребу відходу від застарілих стандартизованих підходів до формування змістової освітньої компоненти, коли кінцева мета передбачає формування системних наукових уявлень, однак не передбачено формування соціально значимих, прикладних чи практичних компетентностей. Наголосимо увагу на тому, що для Фінляндії дистанційна освіта стала поштовхом для прогресу. В Україні ж це питання викликало неоднозначні оцінні судження в суспільстві, і навіть було сформовано петицію щодо скасування програм дистанційного навчання. 20% фінських закладів освіти продовжили дистанційне навчання після завершення карантину.

Фінські педагоги мають додаток ORIDI, де розміщують завдання. На сайті WILMA також є можливість спілкуватися з батьками учнів, електронної фіксації поточних результатів навчання кожного учня на їх особистій сторінці. Педагоги мають право на вибір методики викладання та побудови плану роботи з дітьми. Порівнюючи з досвідом українських закладів освіти, зазначимо про те, що до послуг освітян були надані ресурси платформи MOODLE, GOOGLE CLASSROOM та ін. Однак розпорошеність форм і способів освітніх взаємодій, функціональна комп'ютерна неграмотність багатьох учасників освітнього

процесу, технічна неготовність багатьох родин до переходу на повне дистанційне навчання привели до утруднень і стали причиною низки непослідовних хибних кроків.

У фінській школі у штаті є спеціальний викладач, який займається освітньою галуззю роботи з батьками. Хоча педагоги усіх напрямів можуть безпосередньо спілкуватися з батьками учнів. Докорінна розбіжність педагогічної взаємодії учителів з батьками дітей в Україні і Фінляндії полягає у тому, що український педагог традиційно є організатором такої взаємодії. У Фінляндії ж батьки проявляють ініціативу, а педагог виконує роль медіатора. Тому природньо є різниця в методах, способах педагогічних взаємодій, і кінцевий результат фінів дещо якісніший по суті.

В Україні класовод, класний керівник, куратор організує педагогічну взаємодію з батьками дитини. У першу чергу ці взаємодії стосуються компонент системи навчання в закладі. У Фінляндії ж на перший план виступають інтереси і прагнення дитини, які батьки в описових чи аналітичних довідках надають педагогам. Тому український досвід дистанційної взаємодії батьків дитини і педагогів фактично перетворився на низку послідовних завдань, доручень батькам щодо організації навчання вдома за програмами шкільної освіти. У Фінляндії ж дистанційна взаємодія дала змогу вивчити і врахувати реальні запити батьків, інтереси дітей, і – тим самим використати ресурси дистанційного навчання на користь загального розвитку усіх учасників освітнього процесу [1].

Враховуючи пострадянську спадковість освітньої системи в Україні з її жорстко контролюючими заходами (зокрема: ведення ділової документації, перспективне і поточне планування освітнього процесу, суворе дотримання планів занять, ведення щоденного обліку і записів поточних досягнень учнів, складання докладного плану роботи педагогічного працівника, розроблення методичних рекомендацій для педагогів, батьків відповідно до затверджених

законодавством норм), в умовах дистанційного навчання стало зрозуміло, що сувора логіка і жорсткий контроль мають відійти на другий план. Інформаційні технології, можливості сучасного цифрового світу розкривають нові перспективи і додаткові можливості. Поширення інформаційно-комунікаційних технологій, з одного боку, сприяє спрощенню професійної діяльності педагогічних працівників, а з іншого – педагогічна система повинна обирати вже нові форми і методи взаємодії з здобувачами освіти та їхнім батьками.

Слід ретельно осмислити досвід Фінляндії щодо звітної документації, яка має показувати прогрес і досягнення, а не гальмувати роботу педагогів, відволікаючи повторними звітуваннями у письмовому і електронному форматах [2]. Дати більше свободи у виборі способів дистанційної взаємодії батьків дітей і педагогів. Така взаємодія має бути ініційована не лише з позицій системності освітнього процесу у закладах освіти, а передусім спиратися на вивчення реальної картини потреб батьків, їхніх утруднень і сфери зацікавлень проблемами навчання дитини. Не реалізація запланованого календарно-тематичним планом має стати головною задачею, а особистісний інтелектуальний, соціальний прогрес дитини за участю батьків і педагогів.

В Україні дистанційна взаємодія в умовах провадження карантинних заходів загострила проблему становища педагога і його соціального портрету. Численні зауваження, недоречності в ефірі, помилки в організації і ретрансляції знань в онлайн-заняттях, низький рівень цифрової і загальної культури батьків, дітей – усе це негативно позначилося на результатах провадження дистанційного навчання. Фінляндія має приклад більш вдумливого використання цифрових технологій і інформаційних ресурсів для досягнення позитивних результатів освіти.

Шлях розроблення питання дистанційної взаємодії педагогів і батьків дітей бачимо у наступному. Перше. Варто проаналізувати реальний стан речей, ставлення спільноти батьків учнів і усіх здобувачів освіти до провадження

дистанційного навчання. Друге. Потребують професійного аналізу питання місії і ролі педагога в дистанційній освіті. Третє. Детального вивчення потребують питання реконструкції змістової компоненти освіти і відповідної педагогічної взаємодії з батьками, коли акцент зміщено на потреби і інтереси родини, а не програми розвитку конкретного навчального закладу чи реалізацію ним політичної кон'юнктури.

За прикладом Фінляндії український педагог має отримати методичну свободу. Проблема нашої системи освіти полягає в тому, що вчителі прагнуть виховувати як дітей так і їхніх батьків. У Фінляндії ж є суспільною нормою довіра до вчителя. У педагога нема потреби всіх виховувати. Батьки зацікавлені процесом навчання дітей. Школа дає знання, та не втручається у родину учня. Окрім тих моментів, коли потрібно вирішити конфлікт, або обговорити перспективи навчання.

Україна ж у цьому плані лише на порозі змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Фінські уроки 2.0 : Чого може навчитися світ з освітніх змін у Фінляндії / Пасі Салберг ; пер.з англ. А.Р.Шиян ; наук.ред. Р.Б.Шиян. Харків : Вид-во «Ранок», 2017. С.198
2. Финская система обучения: Как устроены лучшие школы в мире / Т.Уолкер – «Альпина Диджитал», 2017.

Дубік В.М.
*канд. техн. наук, доц. каф. енергозберігаючих технологій та
енергетичного менеджменту Подільського державного аграрно-технічного
університету*
Думанський О.В.

канд. техн. наук, асист. каф. енергозберігаючих технологій та енергетичного менеджменту Подільського державного аграрно-технічного університету

Потанський П.В.

канд. техн. наук, доц. каф. електротехніки, електромеханіки і електротехнологій Подільського державного аграрно-технічного університету

ІННОВАЦІЙНІ КРОКИ ПОКРАЩЕННЯ АГРАРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Аграрна освіта, сільськогосподарська освіта — система підготовки фахівців і кваліфікованих працівників для сільського господарства у звичайних навчальних закладах (нижчих, середніх, вищих).

Важливою складовою системи вищої освіти в Україні є аграрна освіта, що сприяє відтворенню кадрового потенціалу галузі, забезпечує високу якість підготовки фахівців, та впливає на оптимальне розв'язання багатьох проблем агропромислового комплексу (АПК). Інтерес науковців і практиків до професійної діяльності викладачів аграрних ЗВО на нинішньому етапі розвитку суспільства зумовлений зміною освітньої парадигми – відбувається перехід від масово-репродуктивних форм і методів навчання до індивідуально-творчих. [2] Згідно нової концепції основоположним є яскраве вираження індивідуальності викладача, його права на вибір педагогічних технологій і відповідальність за результати їх упровадження, вміння проектувати зміни дидактичної системи відповідно до сучасних вимог ринку праці та розвитку АПК. Науково-технічний прогрес у сфері АПК детермінує формування викладача аграрного ЗВО як професіонала нового типу в умовах єдиної системи „суспільство-наука-техніка-людина”, підвищує вимоги до його професійних і особистісних якостей. Розвиток інноваційного мислення передбачає підготовку викладача, здатного виокремлювати педагогічні проблеми та шукати ефективні способи їх вирішення у процесі педагогічної діяльності. Діяльність викладача ЗВО має

творчий характер, оскільки професійні завдання, що стоять перед ним, вимагають постійної генерації нових ідей, інтегрування відомих знань в нові комбінації, здійснювання пошуку і розробки нових методів і освітніх технологій передавання та розповсюдження знань. Це все потребує від викладача вищої школи постійної та наполегливої роботи над саморозвитком [3].

Аналізуючи досвід Фінляндії [4] можемо виокремити наступні умови, що створюють успішне функціонування ЗВО в сьогоденні.

1. Пошук активних шляхів взаємодії з бізнесом.

Ефективні зв'язки з роботодавцями та змінення відповідно до їхніх потреб навчальних планів і програми, надання їм консультаційних та дослідницьких послуг.

2. Безперервне поліпшення якості надання освітніх послуг.

Це поняття комплексне, та включає наступні аспекти:

- a. Якість викладання. Перш за все заняття повинні вести компетентні викладачі з досвідом роботи на сучасному виробництві, які володіють методичними знаннями та актуальною інформацією з передових технологій;
- b. Надання можливостей вибору форм навчання. Особливо це характерно для магістратури, адже нинішні студенти зацікавлені у навчанні з елементами дуальної форми освіти, дистанційному отриманні знань;
- c. Розробка унікальних освітніх програм. Це можливо досягнути завдяки постійному діалогу зі студентом та роботою з активним студентським самоврядуванням. Подібна співпраця повинна демонструватися на всіх рівнях. Наприклад, у Подільському Державному аграрно-технічному університеті періодично проводяться соціологічні опитування мета яких дізнатися, чи

задоволені студенти якістю освітнього процесу. Викладачів оцінює і адміністрація, і студенти.

3. Співпраця з закладами фахової передвищої освіти.

Фахова передвища освіта спрямована на підготовку абітурієнтів до вступу у ВНЗ та є перехідним навчальним процесом від початкової освіти до вищої. В закладах професійної передвищої освіти студенти набувають відповідних компетенцій та навичок, що є базовими для здобуття майбутньої спеціальності.

4. Забезпечення сучасного рівня матеріальної бази закладу (лабораторного обладнання, демонстраційних матеріалів, технічних засобів, тощо).

Беручи до уваги досвід Фінляндії [4] можемо стверджувати що, задля досягнення успіху та виховання високоосвіченої молоді, освіта повинна стати пріоритетом національної політики. Доля державного бюджету Фінляндії, яка виділяється на освіту, складає більше 11-ти відсотків від загального, що потрібно взяти як приклад.

5. Діджиталізація освітнього середовища. Особливо це стало актуальним в освітньому процесі 2020 року. Враховуючи карантинні обмеження (ізоляція, соціальна-дистанція, відсутність функціонування транспорту, тощо) дистанційна освіта на базі платформи Moodle та комунікаційних технологій Zoom та Skype показала достатню ефективність та дозволила здійснювати безперервний навчально-освітній процес. Подібний досвід може бути корисним в подальшому навчальному процесі.

6. Доступність освіти. Громадяни Фінляндії мають доступ до безкоштовної освіти протягом всього життя – починаючи від початкової, та завершуючи найвищим ступенем вищої освіти. [4] Це хороший досвід для інших країн, які хочуть підвищити рівень професіоналізму осіб будь-якої вікової категорії.

Таким чином, оскільки аграрна освіта є важливою складовою освітнього процесу України можна зробити висновки, що задля покращення, розвитку та удосконалення майбутніх спеціалістів в галузі, враховуючи досвід Фінляндії, потрібно здійснити наступні кроки: пошук активних шляхів взаємодії з бізнесом, безперервне поліпшення якості надання освітніх послуг, співпрацювати з закладами фахової передвищої освіти, забезпечувати сучасний рівень матеріальної бази закладів та забезпечення доступність освіти громадянам різних вікових категорій.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційнометодичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОППО, 2006. – 124 с.
3. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. – К., 2005. – 417 с. <https://finland.fi/ru/zhizn-i-obshhestvo/finskoe-obrazovanie-klyuch-k-uspehu/>

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА
ВЕБСТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ
УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ**

Організатори Стажування не гарантують, що веб-сторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. Організатори Стажування не несуть відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли Організатори Стажування були поінформовані про можливість таких збитків.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Організатори Стажування не здійснюють і не можуть здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несуть відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, Організатори Стажування має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію